

155 років від дня народження Кирила Трильовського (1864 – 1941) та 119-ї річниці від дня заснування Кирилом Трильовським товариства «Січ» (1900) у с. Завалля Снятинського району

Кирило Йосифович Трильовський (6 травня 1864, с. Богутин, повіт Золочів (Галичина) – 16 жовтня 1941, Коломия похований на старовинному коломийському українському цвинтарі «Монастирок».)

Відомий галичанин, адвокат, доктор права, громадсько-політичний та культурно-освітній діяч, основоположник і один із засновників Української радикальної партії та Селянсько-радикальної партії Східної Галичини, депутат віденського парламенту, посол Галицького сейму, публіцист, журналіст, видавець, засновник товариства «Січ» і січового руху в Галичині.

Кирило Трильовський походив із священничої родини: батько Йосиф Трильовський був греко-католицьким священником, а мати Гонората Левицька була дочкою греко-католицького декана в Золочеві. Хоча розмовною мовою родини Трильовських була польська, проте батьки вважали себе русинами. Тому за ініціативою Й. Трильовського, який 1865 р. із сім'єю переїхав у с. Острів Золочівського повіту, місцевий український вчитель Симеон Свенціцький з вересня 1871 р. став домашнім репетитором майбутнього громадського діяча. Саме С. Свенціцький прищепив любов до українського народу, вперше ознайомив його з виданнями М. Білоуса з Коломиї.

Проживаючи у діда по материній лінії о. Г. Левицького, майбутній політик 1872 р. закінчив перший клас Золочівської польської школи. Проте у зв'язку зі смертю діда Кирило з осені 1873 до весни 1875 рр. навчався у школі в Бродах. Згодом, протягом 1875–1876 рр. продовжив навчання у Золочівській гімназії. Тут, у Золочеві, у червні 1876 р. молодий Кирило став одним із організаторів таємного шкільного гуртка, метою якого була пропаганда творів українських письменників.

У лютому 1881 р. батько К. Трильовського отримав нові парафії в с. Будилів та с. Микулинці Снятинського повіту, а тому майбутній політик з осені 1882 р. став учнем Коломийської гімназії. Власне, все подальше життя громадського діяча тісно пов'язане з Покуттям, зокрема зі Снятинщиною та Коломийщиною.

Восени 1886 р. політик вступив на правничий факультет Львівського університету, який закінчив 1894 р., ставши доктором права. Будучи студентом, з осені 1888 очолював товариство «Академічне братство».

У травні 1893р. «січовий батько» став одним із засновників політичного товариства «Народна воля» у Коломиї, створеного в рамках радикальної партії. Зокрема, К. Трильовський був присутнім на організаційному вічі товариства, яке відбулося в Коломиї у липні 1893 р. Мережа товариства охоплювала Снятинський та Коломийський повіти. К. Трильовського, як представника Української Радикальної Партії (наступниці РУРП, далі – УРП), було двічі обрано, у 1907 та 1911 рр., до австро-угорського парламенту від виборчого

округу Коломия – Косів. У 1907 р. політик отримав рекордну кількість голосів — 44000. Кирило Трильовський виголосив з трибуни Віденського парламенту понад вісімнадцять великих промов, які тривали від двох до десяти годин.

Трильовський став одним із засновників нової Селянсько-радикальної партії. На з'їзді 16 лютого 1919, який проходив у приміщенні коломиїської ратуші за участю 321 делегата, було обрано нову управу Селянсько-радикальної партії, яку очолив К. Трильовський; було прийнято рішення про організацію боротьби проти більшовизму, зміцнення військової організації. У відповідь на такі дії 22-23 березня 1919р. на загальнокрайовому з'їзді УРП К. Трильовського було виключено з партії.

Після поразки національно-визвольних змагань українців К. Трильовський 1920 р. виїхав до Відня. Перебуваючи на еміграції, він переживав великі фінансові труднощі, а тому восени 1927 «січовий батько» повернувся в Галичину, зокрема у с-ще Гвіздець Коломиїського повіту. Маючи намір взяти участь у чергових польських виборах до сейму та сенату, призначених на весну 1928, К. Трильовський спробував відновити членство в Українській соціалістично-радикальній партії, наступниці УРП, проте йому було відмовлено.

Незважаючи на активну політичну діяльність К. Трильовського, найбільшим його внеском у громадське життя Галичини, що безсумнівно відіграв чималу роль у процесі формування національної свідомості галицького селянства, є заснування та керівництво січовим рухом.

Зокрема, 5 травня 1900 р. у с. Завалля, що на Снятинщині, політик заснував перше руханково-пожарне (спортивно-протипожежне) товариство під назвою «Січ». Спортивно-пожежна діяльність цієї організації була формальним приводом її створення, справжньою ж метою її існування було пробудження національної свідомості українців шляхом відродження історичних традицій, виховання патріотичної молоді, освіти селянства.

Про велику народну любов до «Січей» свідчить їхня кількість. 1914 р. налічувалось 1056 «Січей», членами яких було близько 66 тис. осіб. Центром січового руху стала Коломия, зокрема адвокатська канцелярія К. Трильовського, розміщена на розі вулиць Костюшка та Вислової.

У період ЗУНР К. Трильовський також спробував відродити січовий рух. З його ініціативи 8 листопада 1918 р. у Печеніжині було відновлено першу «Січ». На 23 березня 1919 р. політик скликав до Коломиї Крайовий січовий з'їзд. Згідно з рішенням з'їзду було обране нове керівництво Українським Січовим Союзом, Кирило Трильовський став отаманом.

Помітний вплив на громадське життя Галичини, зокрема Снятинщини й Коломиїщини, кінця XIX — початку XX ст. мала також культурно-просвітницька діяльність К. Трильовського.

На початку 1890-х у Коломиї К. Трильовський був одним із засновників просвітницького товариства «Народна спілка», метою якого було піднесення добробуту і просвіти народу через заснування читалень, бібліотек, видання популярних часописів і книжок неполітичного змісту, заснування позичкових кас, торгово-промислових спілок. На початку XX ст. на Покутті було близько п'ятдесяти «Народних спілок».

Чимала заслуга К. Трильовського у літературно-публіцистичній роботі, початок якої припадає на кінець 1870-х. Зокрема, у 1878 р. були опубліковані його перші поезії в «Газеті школьній» та «Букварі» О. Партицького.

У 1896—1897 рр. у Коломиї, в друкарні Я. Брука, Кирило Трильовський видавав часопис «Громада». Це видання стояло на радикальних засадах і було призначене широкому загальному читачів. У першому його числі було задекларовано, що назва газети є згадкою про «Громаду» М. Драгоманова.

На початку ХХ ст. К. Трильовський здійснював активну видавничу діяльність, яка була насамперед спрямована на популяризацію січової ідеї. Видавничим центром січових часописів була Коломия. Тут К. Трильовський у друкарні В. Бравнера видавав популярний місячник «Зоря», двотижневик «Хлопська Правда». У 1903 р. політик заснував видавництво газети «Хлопська правда», що була фактично друкованим органом Коломийського осередку радикальної партії. Для популяризації січового руху він також щорічно видавав у Коломиї календарі із символічними назвами «Отаман» (1904—1908) та «Запорожець» (1902—1913).

Активною публіцистичною діяльністю Кирило Трильовський також займався у період національно-визвольних змагань на західноукраїнських землях. В середині листопада 1918 р. він заснував у Коломиї видання часопису «Січковий голос», що був друкованим органом Українського Січового Союзу.

У 1927 р. К. Трильовський повернувся в Галичину, проживаючи у с-щі Гвіздець Коломийського повіту.

Найбільшим здобутком у публіцистичній діяльності К. Трильовського наприкінці 1920-х було видання історичних нарисів.

У цілому К. Трильовський написав понад 2000 статей, присвячених актуальним суспільно-політичним, соціальним, культурно-освітнім проблемам, підписуючись власним прізвищем, а також псевдонімами.

Кирило Трильовський був також відомим у краї поетом. Частина з його пісень стали народними ще за життя автора. Зокрема він написав пісні «Гей, там на горі «Січ» іде», «Гей, Чорногора зраділа», «Про Січ славу, Запороже», «Хлопська пісня».

Таким чином, К. Трильовський був самобутньою постаттю у Галичині кінця ХІХ — початку ХХ ст. Але найбільшу славу йому принесло заснування та керівництво січовим рухом.

Пошанування пам'яті

- 15 серпня 1993 — на фасаді будинку, в якому на початку ХХ ст. жив та працював К. Трильовський в Коломиї, відкрито меморіальну таблицю, яка, на жаль, не збереглася.
- 19 жовтня 1997 — в парку його імені в Коломиї відкрито погруддя К. Трильовського (автор В. Ореховський) — подарунок містові від онуків Максима та Богдана.
- У Львові, в Івано-Франківську, Коломиї, Снятині та інших містах його іменем названі вулиці.
- 2010 — в Музеї історії міста Коломиї відкрита меморіальна кімната К. Трильовського, в якій представлені його особисті речі, фотографії, документи з сімейного архіву родини Трильовських, що передані в цьому ж році до фондів музею його онуком Богданом Трильовським з Канади.

- 30 вересня 2010 — з ініціативи директора Коломийського педагогічного коледжу Валерія Ковтуна та адвоката Михайла Петріва в Коломиї на фасаді

будинку, в якому на початку ХХ ст. жив та працював К. Трильовський, відкрито меморіальну таблицю з його барельєфом (скульптор Роман Захарчук).

- У Львові на фасаді будівлі (вул. Драгоманова), в якій розташовувалася Українська бойова управа УСС, встановлена меморіальна таблиця.
- 3 травня 2015 — в с. Завалля Снятинського району з нагоди відзначення 115-річниці створення першого в Галичині руханково-пожарного (протипожежного) товариства Завальська «Січ»:
 - проведена всеукраїнська науково-теоретична конференція «Від „Січей“ — до Легіону Українських Січових Стрільців» (голова оргкомітету Орест Гунько)
 - на фасаді місцевої школи встановлена меморіальна таблиця засновнику «Січей» Кирилові Трильовському.

Список літератури

Кирило Трильовський і Січовий рух [Текст]: матеріали наукової конференції (Коломия, 6 травня 2014), приуроченої 150-річчю з дня народження К. Трильовського та 1090-річчю створення Легіону Українських Січових Стрільців. — Коломия: Вік, 2014. — 256 с.

Ковтун В. Визначні місця Коломиї [Текст]: парк ім. К. Трильовського / В. Ковтун. Коломия з минулого в сьогодення / ред. М. Савчук. — Коломия: Вік, 2005. — С.126.

Нагірний В. «Гей, січ іде, красен мак цвіте» : [Кирило Трильовський] / Василь Нагірний // Коломийська правда. — 2011. — 27 трав. — С.4.

Петрів М. Перше Січове свято в Коломиї. Відкриття меморіальної таблиці з барельєфом Кирила Трильовського в Коломиї [Текст] / Петрів М. Культурологічний проект «Коломия — наше місто»: 2010-2014. — Івано-Франківськ: Вид-во «НАІП», 2015. — С.70-78.

Різник Л. Великий здвиг: [про Кирила Трильовського] / Л. Різник // Дзвін. — 1994. — № 6. — С. 123-128.

Семенюк В. «Січ» зродила українця нового типу : [05.05. — 110 років з часу заснування в с. Завалля на Снятинщині першого пожежно-гімнастичного т-ва «Січ», ініціатором і засновником якого був громад.і політ. діяч Західної України доктор Кирило Трильовський] / Василь Семенюк // Галичина. — 2010. — 6 трав. — С.6.

Підготувала Руслана Ониськів
провідний бібліограф